

Відповіді до завдань
III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади
з економіки
2021-2022 н.р.
9-10 клас

Тести

(1-20 завдання оцінюються в 1 бал, 21-30 – в 2 бали)

1. Виберіть найповніше визначення предмета економічної теорії:

- а) вивчає діяльність, яка охоплює виробництво й обмін товарами;
- б) вивчає загальний рівень виробництва, зайнятості, цін, доходу та інші сукупні величини;
- в) **вивчає як суспільство, використовуючи обмежені ресурси, забезпечує найповніше задоволення потреб;**
- г) вивчає окремі елементи економіки (поведінку фірм, ринки окремих товарів тощо).

2. У якому твердженні слово «попит» слід замінити виразом «величина попиту»?

- а) політична нестабільність в Україні призвела до зростання попиту на туристичні послуги Туреччини;
- б) зменшення реальних доходів споживачів привело до зменшення попиту на нормальні товари;
- в) **використання дешевших ресурсів-замінників привело до зниження ціни на меблі, в результаті попит на них збільшився;**
- г) в результаті значного підвищення цін на проїзд на автотранспорті, зріс попит на послуги залізничного транспорту.

3. Межа виробничих можливостей відображає:

- а) **альтернативні комбінації двох продуктів, які національна економіка може виготовити з наявної кількості ресурсів;**
- б) точні кількості двох продуктів, які національна економіка виготовить у конкретному році;
- в) найкращу із можливих комбінацій виробництва двох продуктів;
- г) точки, у яких починає діяти закон зростання альтернативної вартості.

4. Що з перерахованого можна віднести до капітальних ресурсів:

- а) **газопровід;**
- б) державні облігації;
- в) гроші в касі фірми;
- г) поклади кам'яного вугілля.

5. Повна зайнятість ресурсів означає, що:

- а) усі природні ресурси використовуються у виробництві;
- б) **усі придатні для виробництва ресурси використовуються ефективно;**
- в) усе працездатне населення країни зайняте у виробництві;
- г) усі капітальні ресурси працюють на повну потужність.

6. Що з перерахованого є суспільним благом?

- а) хліб;
- б) бензин;
- в) **вуличний ліхтар;**
- г) швидкісна електричка «Київ-Харків».

7. Виберіть правильне рішення:

- а) конкуренція найсильніша на ринку, де діє лише один виробник;
- б) конкуренція – це суперництво, за якого покупці змагаються з продавцями;
- в) конкуренція між покупцями завжди приводить до підвищення якості продукції;
- г) **внаслідок збільшення чисельності конкуруючих виробників товару, знижується ринкова ціна цього товару.**

8. Вода, що приводить в дію турбіни гідроелектростанції є:

- а) працею;
- б) **засобом праці;**
- в) предметом праці;
- г) засобом виробництва і предметом праці.

9. Визначте поняття «благо».

- а) потреба в чомусь необхідному, суб'єктивне відчуття невивистачання певних товарів або послуг;
- б) платоспроможна потреба;
- в) **засіб, який може задовольнити потребу;**
- г) сума грошей, яку споживач готовий заплатити за товар.

10. Визначте поняття «споживчі товари».

- а) створені суспільством протягом певного періоду часу;
- б) створені протягом усієї історії існування суспільства;
- в) необхідні для економічного процвітання суспільства;
- г) **товари, які можуть споживатися будь-якими споживачами.**

11. Яка з позитивних рис характерна для ринкової економіки:

- а) стабільні ціни і повна зайнятість;
- б) високий соціальний захист населення;
- в) **зростання асортименту і якості продукції;**
- г) можливість швидкого нагромадження виробничих ресурсів і перерозподілу їх у пріоритетні галузі.

12. Який з економічних законів виражає залежність частки споживання продуктів харчування від рівня доходів сім'ї; чим бідніша сім'я, тим більша частка всіх витрат мають бути виділені нею для придбання продуктів харчування:

- а) закон попиту;
- б) закон зростання потреб;
- в) **закон Енгеля;**
- г) закон спадної граничної корисності.

13. При збільшенні ставки заробітної плати:

- а) відбудеться скорочення попиту фірми на працю;
- б) виникне дефіцит працівників на ринку праці;
- в) скоротиться величина пропозиції праці;
- г) **відбудеться скорочення величини попиту на працю.**

14. Сучасні грошові системи не характеризує така ознака:

- а) їх основою є паперові гроші;
- б) хронічне знецінення грошей;
- в) **визначення золотого вмісту грошової одиниці;**

г) широкий розвиток безготівкового обігу і скорочення обігу готівки.

15. Що із нижче названого вивчає мікроекономіка?

- а) виробництво товарів на окремих підприємствах і проблеми їх реалізації;
- б) виробництво в масштабах всієї країни;
- в) загальний рівень цін;
- г) зовнішньоекономічні зв'язки країни.

16. Яку функцію не виконує біржа праці:

- а) формування банку інформації про наявні вакансії;
- б) надання статусу безробітного та облік безробітних;
- в) організація громадських робіт;
- г) регулювання рівня оплати праці у країні.

17. Яке твердження правильне:

- а) фондові біржі перерозподіляють фінансові кошти на користь низько ефективних галузей виробництва;
- б) **закрита монополія передбачає захист від конкуренції з допомогою юридичних обмежень;**
- в) ринок капіталу обслуговує поточні потреби фірм, домогосподарств і держави у грошах;
- г) монополістична конкуренція належить до ідеальних типів ринкових структур.

18. Яка з ознак характеризує ринок цінних паперів?

- а) власник акції є кредитором підприємства-емітента;
- б) власники облігацій мають пряму вигоду від збільшення прибутковості фірми;
- в) привілейовані акції дають право контролювати ухвалення управлінських рішень фірми;
- г) **тільки власники звичайних акцій є співвласниками підприємства-емітента.**

19. До галузей первинного виробництва відносять:

- а) **сільське господарство;**
- б) туризм;
- в) страхування;
- г) будівництво.

20. Чи відносяться гроші до виробничих ресурсів?

- а) так, якщо ці гроші купують капітальні ресурси;
- б) ні, якщо вони не знаходяться на банківському рахунку;
- в) так, але тільки за умови, коли оплачуються товари та послуги;
- г) **ні, бо гроші є фінансовим засобом.**

21. Після того як 15 % працівників агропромислового комплексу емігрували, продуктивність праці знизилась на 20 %. За таких обставин зміни випуску продукції становили:

- а) -35%;
- б) +15%;
- в) **-32%;**
- г) +4, 3%.

22. Після заміни червоних цінників, що давали знижку 20%, на зелені цінники, що дають знижку 25%, ціна товару зменшилась на 10 грн. Скільки коштує товар зараз?

- а) **150 грн;**
- б) 160 грн;
- в) 200 грн;
- г) 250 грн.

23. В ринковій економіці домашні господарства:

- а) продають товари і послуги;
- б) купують ресурси для організації виробництва товарів і послуг;
- в) отримують доходи від продажу ресурсів, власниками яких вони є;
- г) отримують заробітну плату, розміри якої визначаються державними органами управління.

24. Функції попиту і пропозиції певного товару мають вигляд:

$$Q_D = 10 - P, Q_S = 2P - 2. \text{ Визначте параметри точки рівноваги:}$$

- а) $Q = 6; P = 4$; б) $Q = 6; P = 3$; в) $Q = 7; P = 2$; г) $Q = 4; P = 6$.

25. Споживач витрачає 24 гривні щотижня на суниці і черешні. Гранична корисність для нього визначається рівняннями: суниці $6x + 20$; черешні $8 + y$. Ціна суниць 4 грн. за 1 кг, черешні – 2 грн. за 1кг. Яку кількість ягід купить споживач для досягнення максимального задоволення потреб?

- а) суниць – 8 кг, черешень – 2 кг; б) суниць – 2 кг, черешень – 8 кг;
- в) суниць – 5 кг, черешень – 2 кг; г) суниць – 3, 5 кг, черешень – 5 кг.

26. Вас просять дати в борг 1000 грн. на один рік і пропонують повернути 1500 грн. Якщо ціни залишатимуться без змін, то за якої максимальної ставки, що сплачує банк по вкладам населення, Ви погодитеся дати гроші в борг на запропонованих умовах:

- а) 5% річних; б) 15% річних; в) 50% річних; г) 150% річних.

27. Споживач знаходиться в стані рівноваги і купує два товари, А і Б. Гранична корисність товару А дорівнює 20 ютилям, ціна товару А дорівнює 10 грошовим одиницям. Ціна товару Б дорівнює 5 грошовим одиницям. Тоді гранична корисність додаткової одиниці товару Б дорівнює:

- а) 40 ютилів; б) 2, 5 ютилів; в) 10 ютилів; г) 0, 4 ютилів.

28. Кваліфікований бухгалтер, що заробляє за годину своєї роботи 20 гр.од., вирішив зробити ремонт своєї квартири. Він має достатній рівень навичок, щоб самому зробити ремонт швидше, ніж кваліфікований майстер. На виконання цієї роботи йому потрібно буде 50 годин, в той час як майстру – 80 годин. За якої максимальної ціни на послуги ремонтного майстра (в грошових одиницях за 1 годину роботи) бухгалтеру буде вигідно його наймати:

- а) 20; б) 5/8; в) 12, 5; г) 8/5.

29. Піраміда потреб Маслоу найкраще ілюструє наступна послідовність.

- а) Потреби в безпеці, потреби в повазі, соціальні потреби, потреби самореалізації, фізіологічні потреби;
- б) Потреби в безпеці, потреби в повазі, потреби самореалізації, соціальні потреби, фізіологічні потреби;
- в) Фізіологічні потреби, потреби в безпеці, потреби в повазі, потреби самореалізації, соціальні потреби;
- г) Фізіологічні потреби, потреби в безпеці, соціальні потреби, потреби в повазі, потреби самореалізації.

30. Якщо ціна товару зросла на 5%, що призвело до зменшення виручки від реалізації товару на 1%, то попит на цей товар є:

а) еластичним; б) нееластичним; в) одиничної еластичності; г) абсолютно нееластичним.

Задача №1(5 балів).

Під час зимових канікул Сашко їздив в гості до бабусі. Перед від'їздом бабуся подарувала йому 100 гривень. По дорозі додому Сашко вирішував як витратити ці гроші: поповнити свою колекцію автомобілів чи придбати жувальну гумку. Одна колекційна модель автомобіля коштує 20 гривень, одна упаковка жувальної гумки – 4 гривень. Функція граничної корисності колекційних моделей автомобілів має для Сашка вигляд $MU(X) = 160 + 3X$, а функція граничної корисності жувальної гумки для нього має такий вигляд $MU(Y) = 32$, де X – кількість моделей автомобілів, а Y – кількість упаковок жувальної гумки. Допоможіть Сашкові зробити вибір.

Розв'язок

Кожну гривню з отриманих 100 гривень Сашко, як раціональний споживач, буде витратити на ті товари, для яких виконується закон Госсена, тобто:

$$\frac{160+3X}{20} = \frac{32}{4}$$

Така рівність має місце при $X=0$. Тому Сашко не витратить жодної гривні на придбання автомобілів, а на всі гроші придбає жувальні гумки. Отриманих 100 гривень вистачить на придбання $\frac{100}{4} = 25$ упаковок жувальної гумки.

Відповідь: $X=0$, $Y=5$.

Задача №2 (10 балів).

На меблевій фабриці є два виробничі цехи. Чисельність працівників у першому цеху в 2, 8 рази більше, ніж в другому. Кожен працівник першого цеху збирає 5 столів за день, а кожен працівник другого – 8 столів за день.

1. З другого цеху до першого було переведено 5 осіб, після чого середня продуктивність праці в першому цеху зросла на 4%. Визначте нову продуктивність праці другого цеху та його новий щоденний випуск продукції.

2. Скільки працівників «старого гатунку» з першого цеху слід перевести до другого, щоб середня продуктивність праці стала в обох цехах сталою. (Продуктивність праці окремих працівників не змінюється від зміни місця роботи.)

Розв'язок

Нехай у другому цеху було x працівників, тоді в першому – $2,8x$ працівників. Початкова середня продуктивність праці першого цеху дорівнювала 5 ст./день, оскільки кожен працівник виробляв рівно по 5 столів на день.

1. Після перевodu 5 працівників з другого цеху до першого, продуктивність праці в першому цеху зросла на 4% і стала дорівнювати $5 \cdot 1,04 = 5,2$ ст./день. Продуктивність праці можна знайти за формулою $\frac{2,8x \cdot 5 + 5 \cdot 8}{2,8x + 5}$, оскільки 2,8х працівників виробляють по 5 столів на день, а 5 працівників - по 8 столів на день, а загальна кількість працівників становить 2,8х+5.

Розв'язавши рівняння $\frac{2,8x \cdot 5 + 5 \cdot 8}{2,8x + 5} = 5,2$ отримуємо, що $x = 25$.

Таким чином, у другому цеху після перевodu 5 працівників залишилось 20 працівників, і щоденний випуск продукції тепер становить $20 \cdot 8 = 160$ столів. Продуктивність праці другого цеху, звісно, не змінилася.

2. Позначимо за ошукану кількість працівників. Прирівняємо нову продуктивність обох цехів (аналогічно до того, як ми це робили в першому пункті розв'язання):

$$\frac{(2,8x - a) \cdot 5 + 5 \cdot 8}{2,8x + 5 - a} = \frac{(x - 5) \cdot 8 + a \cdot 5}{x - 5 + a}$$

Підставивши до цього рівняння $x = 25$ та розв'язавши його, отримаємо $a = 56$. Саме таку кількість працівників першого відділу слід перевести до другого, щоб продуктивність праці в них стала однаковою.

Творче завдання (15 балів).

Розкрийте відмінності між індивідуальними, суспільними та квазісуспільними благами. Чи можуть існувати суспільні анти блага? Відповідь обґрунтуйте.

Орієнтовна відповідь на творче завдання

Чисте індивідуальне благо – це таке благо, кожна виготовлена одиниця якого може бути оцінена і продана в користування кожному конкретному споживачеві. Таким чином, кожна продана одиниця такого блага приносить користь тільки його покупцеві і не може бути використана безкоштовно будь-ким ще. Так, людина, що мучиться спрагою, купує банку пепсі-коли і випиваючи її, одноосібно насолоджується смаком цього напою. Заплативши гроші за банку пепсі-коли, така особа отримує виняткове право на користування цього блага. І ніхто інший не зможе скористатися цією банкою пепсі-коли, щоб отримати від неї задоволення. Кажучи економічною мовою, купівля чистого економічного блага не призводить до виникнення позитивного зовнішнього ефекту.

Отже, індивідуальні блага характеризуються такими рисами: «принципом подільності», бо їх можна продати окремому споживачеві; «принципом виключення», що означає вилучення з їхнього споживання людей, які не можуть або не хочуть заплатити за ці блага; «принципом конкурентності», бо споживачі конкурують між собою за право користування благом, оскільки з кожною спожитою одиницею їх кількість зменшується. Ці блага виготовляються в основному в бізнес-секторі,

система ринків і цін чудово обслуговує виробництво, обмін і споживання індивідуальних благ, за право їх споживати люди сплачують індивідуально.

Суспільне благо характеризується такими ознаками:

- Невиключність – неможливо позбавити споживача користуватися даним благом, навіть за його власним бажанням;
- Неподільність – індивід не може сам вибрати обсяг споживання блага;
- Неконкурентність – із збільшенням числа споживачів блага рівень споживання кожного з них не зменшується.

Якщо благо володіє всіма трьома властивостями, то воно називається суспільним благом. Відзначимо, що чисто суспільних благ надзвичайно мало.

Традиційним прикладом суспільного блага є маяк. Неможливо виключити зі споживання тих, хто не заплатив за дане благо. Споживачі отримують вигоди від чисто суспільного блага незалежно від того, платять вони за нього чи ні. Та назвати їх безкоштовними не можна. За них сплачують усі члени суспільства. Оскільки суспільні блага неподільні, то вони не цікаві для ринку. Тому забезпечення ними часто здійснюється державою, а витрати на їх виробництво фінансується за рахунок податків.

Деякі блага характеризуються якоюсь однією рисою: або неконкурентністю або невиключеністю. Це так звані квазісуспільні (квазідержавні) блага (від лат. *нібито*). Квазісуспільні (квазідержавні) блага – товари та послуги (музеї, бібліотеки), виробництво яких може забезпечуватися за допомогою ринкової системи, але фінансується державою, щоб не допустити виникнення дефіциту ресурсів у цій сфері. Суспільство штучно зробило ці блага суспільними.

Антиблаго – товар або послуга, яка має негативну корисність для споживача. Антиблаго – це те, що люди (в нормальному стані) не хотіли б привласнити, що вони вважають шкідливими. Окрім суспільних благ існують ще і суспільні «анти блага» - суспільні блага, які рівномірно накладають витрати на групу людей. Це небажані побічні продукти виробництва або споживання: тепличний ефект, при якому згоряння паливних корисних копалин загрожує глобальною зміною клімату; забруднення повітря, води і ґрунтів відходами хімічної промисловості, виробництвом енергії або використанням автомобілів; кислотні дощі; радіоактивні викиди через випробування ядерної зброї; руйнування озонового шару. Бідність є також анти благо: вона є джерелом соціальної нестабільності, призводить до великих втрат в суспільстві. Це також – міжнародний тероризм, злочинність, наркобізнес, нелегальна економічна діяльність з використанням міжнародних схем переказу грошей. Корупцію також можна розглядати як «суспільне анти благо» - анти благо, що породжує негативні зовнішні ефекти, коли збитки завдаються всім членам суспільства.

Відповіді до завдань
III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади
з економіки
2021-2022 н.р.

11 клас

Тести

(1-20 завдання оцінюються в 1 бал, 21-30 – в 2 бали)

1. Виберіть варіант відповіді, в якому найповніше представлені всі види економічних ресурсів:

- а) комбайн, комбайнер, агроном, елеватор, наказ директора;
- б) трактор, поле, тракторист, дизельне паливо, збіжжя;
- в) птахоферма, кури, зоотехнік, курячі яйця, корм для курей;
- г) **рибалка, орендар водоймища, човен, став, інструкція до підвісного мотору на човні.**

2. Повна зайнятість ресурсів означає, що:

- а) в країні є все необхідне для виробництва потрібних товарів та послуг;
- б) всі підприємства та організації працюють на повну потужність;
- в) у країні відсутнє безробіття;
- г) **всі придатні наявні ресурси використовуються у виробництві.**

3. У результаті зниження ціни соку на 20% Надія стала купувати не 2 пакети соку на тиждень, а 3. При цьому загальна сума витрат дівчини на купівлю цього товару не змінилася. У цьому випадку ми спостерігаємо дію:

- а) тільки ефекту доходу;
- б) тільки ефекту заміщення;
- в) **як ефекту доходу, так і ефекту заміщення;**
- г) ефекту Веблена.

4. Що станеться на ринку досконалої конкуренції, якщо величина попиту перевищить величину пропозиції?

- а) **ринкова ціна зросте і обсяг продажу збільшиться;**
- б) ринкова ціна впаде і обсяг продажу збільшиться;
- в) виробники зменшать виробництво товарів;
- г) виробники залишать обсяги виробництва без змін.

5. Зі зростанням доходів у місті N стали купувати більше сиру, а попит на макаронні вироби зменшився. Можна зробити висновок, що:

- а) сир і макарони є товарами-замінниками;
- б) макарони – нормальний товар, а сир – товар нижчої якості (інферіорний);
- в) **сир – нормальний товар, а макарони – інферіорний товар;**
- г) сир і макарони є товарами – доповнювачам.

6. Межа виробничих можливостей відображає:

- а) альтернативні комбінації двох продуктів, які національна економіка може виготовити з наявної кількості ресурсів;
- б) точні кількості двох продуктів, які національна економіка виготовить у конкретному році;
- в) найкращу із можливих комбінацій виробництва двох продуктів;
- г) точки, у яких починає діяти закон зростання альтернативної вартості.

7. Визначте, що з наведеного нижче є альтернативною вартістю вашого рішення поступити до університету за умов, що навчання безкоштовне:

- а) заробітна плата, яку б ви отримували, якби не навчалися, а працювали;
- б) знання, які ви отримаєте, навчаючись в університеті;
- в) гроші, які вам довелося б заплатити, якби навчання було платним;
- г) гроші, які ви зможете заробити після закінчення навчання.

8. У ринковій економіці домашні господарства є:

- а) продають товари та послуги;
- б) купують ресурси для організації виробництва товарів та послуг;
- в) отримують доходи від продажу ресурсів, власниками яких вони є;
- г) отримують заробітну плату, розміри якої визначаються державними органами управління.

9. Основна функція комерційних банків полягає в тому, що вони:

- а) скуповують акції, які випускають приватні фірми, та облігації, які випускає уряд, з метою їх перепродажу населенню;
- б) регулюють грошовий обіг в країні;
- в) є фінансовими посередниками між домогосподарствами, що роблять заощадження, та фірмами, що потребують кредитів;
- г) кредитують підприємців та уряд.

10. Одночасне зростання пропозиції товару і зменшення попиту на нього обов'язково призведе до:

- а) зниження обсягів продажу;
- б) збільшення обсягів продажу;
- в) зниження рівноважної ціни;
- г) збільшення рівноважної ціни.

11. Яке твердження не характеризує нееластичний попит на товар:

- а) цей товар є предметом першої необхідності;
- б) покупці витрачають на його купівлю незначну частину свого доходу;
- в) він має багато замінників;
- г) відносна зміна величини попиту менша, ніж відносна зміна ціни.

12. Надлишок виробника-монополіста – це:

- а) перевищення обсягу пропозиції блага в порівнянні з обсягом попиту на нього;
- б) додатковий дохід продавця, який він отримує за рахунок, що ціна на його товар вище тієї ціни, за якою він згоден поставляти цей товар на ринок;
- в) виграш виробника в результаті продажу товару за ціною, вище рівноважної;
- г) вигода, що виникає внаслідок монопольного ціноутворення.

13. Альтернативна вартість блага – це:

- а) витрати на ресурси, що потрібно для його виробництва;
- б) витрати на зарплату робітників, які виробляють ці благо;

- в) певна кількість іншого блага, від виробництва якого відмовилися задля виробництва даного блага;
г) ринкова ціна даного блага.

14. Якщо ціна товару зросла на 5%, що призвело до зменшення виручки від реалізації товару на 1%, то попит на цей товар є:

- а) еластичним;
б) нееластичним;
в) одиничної еластичності;
г) абсолютно нееластичним.

15. Господарське товариство, кожний із засновників якого несе солідарну відповідальність по зобов'язаннях фірми не тільки своїм паєм у статутному фонді, але і всім особистим майном:

- а) повне товариство; б) товариство з обмеженою відповідальністю;
в) командитне товариство; г) товариство з додатковою відповідальністю.

16. Який з перерахованих методів не може бути віднесений до нецінової форми конкуренції?

- а) продаж товару в кредит; б) гарантійні зобов'язання;
в) диференціація якості товару; г) сегментація споживачів.

17. Виберіть рису, яка відрізняє монополістичну конкуренцію від досконалої конкуренції:

- а) багато дрібних виробників;
б) практично вільний вхід на ринок нових фірм;
в) незначні порівняно з місткістю ринку обсяги виробництва окремих фірм;
г) застосування торгівельних марок і реклами.

18. Визначте подію, яка вплине на зміну попиту на бензин не так як всі інші:

- а) у сільських господарствах почався збір врожаю;
б) зросли тарифи на залізничні перевезення і авіаквитки;
в) за останній рік українці купили на 20% більше автомобілів ніж в минулому році;
г) у лютому внаслідок потепління, дороги вкриті ожеледицею і Державна автоінспекція радить автомобілістам не користуватися особистим автотранспортом для попередження дорожніх аварій.

19. Визначте, що з наведеного стало головною причиною виникнення грошей:

- а) суспільний поділ праці і необхідність здійснення обміну товарами;
б) поява технології виплавки металів і карбування монет;
в) відкриття і розробка покладів дорогоцінних металів;
г) розвиток товарного господарства і банківської системи.

20. Визначте економічний прибуток фірми, якщо виручка від реалізації продукції дорівнює 240 млн. грн., явні витрати – 180 млн. грн., неявні витрати – 40 млн. грн., ставка податку на прибуток – 20%:

- а) 60 млн. грн.; б) 48 млн. грн.; в) 20 млн. грн.; г) 16 млн. грн.

21. Раціональний споживач завжди намагається:

- а) максимізувати граничну корисність; б) максимізувати загальну корисність;
в) максимізувати дохід; г) мінімізувати витрати.

22. Після підвищення цін на 11% випуск продукції фірми збільшився на 1/5 при скороченні кількості працівників на 1/5. Це означає, що за даний період продуктивність праці:

- а) не змінилась;
- б) зросла менше ніж на 50%;
- в) зросла на 50%;
- г) зросла більше ніж на 50%.

23. Функція попиту населення на товар: $Q_d = 10 - P$, функція пропозиції $Q_s = -5 + 2P$. Якщо уряд встановить фіксовану ціну на цей товар на рівні 3 грн., то максимально можливий обсяг продаж товару та обсяг незадоволеного попиту становитимуть:

- а) 1 і 7;
- б) 1 і 6;
- в) 7 і 6;
- г) 5 і 2.

24. Функція попиту на товар має вид $Q_D = 2500 - 2.5P$. Коефіцієнт цінової еластичності попиту складе:

- а) - 2, 5;
- б) - 0, 4;
- в) - 1, 2;
- г) - 0, 5.

25. Магазин виставив на продаж шубу за ціною на 150% вище за оптову ціну. Напередодні новорічних свят магазин знизив ціну на 20%. У березні магазин вимушений був знизити нову ціну ще на 40%, і тільки після цього шуба була продана за ціною 36 ти. грн. При цьому магазин отримав прибуток:

- а) 6000 грн.;
- б) 36 000 грн.;
- в) 0 грн.;
- г) 30 000 грн.

26. Після заміни червоних цінників, що давали знижку 20%, на зелені цінники, що дають знижку 25%, ціна товару зменшилась на 10 грн. Скільки коштує товар зараз?

- а) 150 грн.;
- б) 160 грн.;
- в) 200 грн.;
- г) 250 грн.;

27. Як зміниться продуктивність праці, якщо обсяг виробництва залишиться незмінним, а чисельність робітників збільшиться на 0,5%?

- а) продуктивність праці впаде на 0,5%;
- б) продуктивність праці зросте на 0,5%;
- в) продуктивність праці залишиться незмінною;
- г) продуктивність праці зросте на 1,5%.

28. Відомо, що 8 працівників виробляють за один робочий день 40 одиниць продукції і праця є єдиним змінним фактором виробництва. Зарплата кожного працівника складає 200 тугриків за день. Величина середніх змінних витрат (в тугриках) дорівнює:

- а) 5;
- б) 40;
- в) 50;
- г) 80.

29. Розглянемо конкурентну фірму, яка виробляє товар X. Відомо, що функція ринкового попиту на товар X має вид $Q_d = 60 - 2P$, де Q_d - величина попиту на товар X, а P - ціна товару X в гривнях. На даний момент ринкова ціна товару X дорівнює 15 грн. Який вид має функція граничної виручки (MR) для даної фірми, якщо випуск фірми позначити через Q?

- а) $MR(Q) = 15$
- б) $MR(Q) = 15Q$
- в) $MR(Q) = 60 - 4Q$
- г) $MR(Q) = 30 - Q$

30. Функція короткострокових сукупних витрат має вид: $TC(Q)=Q*(2+Q)+20$. Чому дорівнює величина середніх змінних витрат в точці $Q=5$?

- а) 7; б) 35; в) 5; г) недостатньо інформації для відповіді.

Творче завдання (15 балів).

Охарактеризуйте ринок досконалої конкуренції та монополії. Укажіть причини виникнення монополій та наведіть приклади монопольних ринків. Чому в умовах досконалої конкуренції та монополії виробники практично не використовують рекламу власної продукції? З використанням моделі $MR = MC$ проілюструйте на одній координатній площині:

- оптимальний обсяг та ціну фірм на ринку досконалої конкуренції та монополії;
- зміну надлишку споживача та виробника, чисті суспільні втрати в результаті монополізації конкурентної галузі.

Орієнтовна відповідь на творче завдання:

Досконала конкуренція - це модель ринкової структури, характеристики якої практично недосяжні в реальності. Серед реальних ринків найбільш наближеними до моделі досконалої конкуренції є валютні ринки, ринки цінних паперів, інтернет торгівля, ринки сільськогосподарської продукції, ринок бензину.

Досконала конкуренція, або ринок чистої конкуренції, виникає, якщо виконуються такі умови:

1) велика кількість малих за розміром фірм, жодна з яких не має значної частки на ринку;

2) вироблюваний та продажний товар є однорідним, тобто не має істотної диференціації;

3) вхід та вихід з даної галузі рибництва здійснюється повільно, без будь-яких законодавчих, технологічних та фінансових перешкод;

4) покупці та продавці мають потрібну інформацію про різні сторони підприємницької діяльності (виробничі ресурси, витрати, необхідна технологія виробництва, джерела фінансування, ціни та ін.).

Ринок чистої монополії – це такий тип побудови ринку, на якому продукцію пропонує один продавець. Підприємство-монополіст має задовольнити всіх потенційних покупців певного товару в межах даного ринку, і тому це підприємство ототожнюється з галуззю. В широкому розумінні монополія — це така ситуація, за якої продавців (виробників) настільки мало, що кожний з них може впливати на загальний обсяг пропозиції та ціну продукції, що реалізується.

Причини виникнення монополій пов'язані передусім із змінами в технологічному способі виробництва. Передумовою цих змін була промислова революція кін. XVIII — поч. XIX ст., технічні винаходи, поява нових галузей

промисловості та швидкий розвиток виробництва в багатьох із них, насамперед, у легкій промисловості.

Через процес концентрації виробництва, коли підприємства, замість ведення між собою виснажливої конкурентної боротьби, укладають між собою угоду, тобто об'єднують і капітал.

1. *Централізація виробництва* — це збільшення масштабів виробництва продукції в результаті об'єднання кількох підприємств в одне і загальним управлінням. (Щоб вижити в такій боротьбі, отримати більше прибутків).
2. *Централізація капіталу* — це збільшення розмірів капіталу, внаслідок об'єднання або злиття раніше самостійних капіталів. Наприклад: утворення акціонерних компаній.
3. Внаслідок дій держави (спеціальних або навмисних її кроків).
4. *Поява акціонерної капіталістичної власності*, коли індивідуальна приватна власність перетворюється на гальмопродуктивних сил. Це означає, що в кінці XIX ст. під впливом наукових винаходів (нові види двигунів і т. д.) потрібно було будувати такі заводи, які неспроможний був побудувати жоден капіталіст. Крім того, у цей час починається спорудження залізниць, інших великих об'єктів. Нагромадити необхідні кошти окремий капіталіст міг хіба через десятки років. Виникає необхідність у новій формі власності, яка б змогла швидко розв'язати ці проблеми. Нею стала акціонерна капіталістична власність, що виникла в результаті злиття, об'єднання декількох капіталістів.
5. *Кризові явища в економіці.*

Задача №1 (5 балів).

У результаті інфляції за три роки купівельна спроможність грошей у країні скоротилась втричі. За 4-й рік рівень цін підвищився ще на 20%. Визначте середньорічний темп інфляції.

Розв'язок:

Позначимо купівельну спроможність грошей на початок першого року як $\frac{1}{P_1}$. Купівельну спроможність грошей на початок 3 року як $\frac{1}{P_3}$.

$$\text{Тоді } \frac{1}{P_1} = 3 \frac{1}{P_3}.$$

$$\text{Звідки } P_3 = P_1.$$

$$P_{\text{за 4 роки}} = 3P_1 \cdot 1,2 = 3,6P_1$$

Позначимо через x середньорічний темп інфляції (виражений у частках).

$$\text{Тоді } P_{\text{за 4 роки}} = (1 + x)^4 \cdot P_1.$$

$$\text{Звідки } 3,6 = (1 + x)^4 \Rightarrow x = 0,377.$$

Задача №2 (10 балів).

Раціональний споживач зазвичай на придбання журналів і коміксів витрачає 32 грн. Ціна коміксу 4 грн. Ціна журналу зросла з 4 до 8 грн. Оцінка споживачем корисності від придбання товарів наведена в таблиці 1:

Кількість одиниць товару	Загальна корисність, бали	
	комікси	журнали
1	18	26
2	34	50
3	48	72
4	60	92
5	70	110
6	78	126
7	84	140

Запишіть рівняння кривої попиту на журнали та наведіть графік попиту (якщо на аналізованому відрізку залежність між P та Q лінійна).

Розв'язок2

Рівняння кривої попиту можна записати, використавши рівняння прямої за координатами двох точок: $\frac{P-P_0}{P_1-P_0} = \frac{Q-Q_0}{Q_1-Q_2}$.

Необхідні дві точки можна знайти, знаючи точки рівноваги споживача. Для нього визначимо раціональний споживчий кошик за умови зміни цін на журнали (див. таблицю)

Для визначення раціонального споживчого кошика необхідно:

$$Q_{\text{ком}} P_{\text{ком}} + Q_{\text{жур}} P_{1\text{жур}} = 32$$
$$MU_{\text{ком}}/P_{\text{ком}} + MU_{\text{жур}}/P_{1\text{жур}}$$

Дані свідчать, що раціональний споживчий кошик при $P_{1\text{жур}} = 4$ грн. складається з 2 коміксів і 6 журналів, а при $P_{2\text{жур}} = 8$ грн. – з 4 коміксів і 2 журналів.

Таким чином, є дві точки :

$$P_{1\text{жур}} = 4 \text{ грн.}, Q_1 = 6; P_{2\text{жур}} = 8 \text{ грн.}, Q_2 = 2.$$

$$\frac{P-4}{8-4} = \frac{Q-6}{2-6}.$$

Q	комікси			журнали			
	TU	MU	MU/P	TU	MU	MU/P ₁	MU/P ₂
1	18	18	4,5	26	26	6,5	3,25
2	34	16	4	50	24	16	3
3	48	14	3,5	72	99	5,5	2,75
4	60	12	3	92	20	5	2,5
5	70	10	2,5	110	18	4,5	2,25
6	78	8	2	126	16	4	2
7	84	6	1,5	140	14	3,5	1,75

Отже, рівняння попиту $Q=10-P$. Графік попиту

